

# GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER





# Yasal Tanım

**Görme Engelli:** Tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün olağan görme gücünün onda birine yani 20/200' lük görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan ya da görme açısı 20 dereceyi aşmayan bireylere kör denilmektedir. 20/200'ün anlamı görme yetersizliğinden etkilenen bireyin 60 cm' den görebildiğini, normal görme gücüne sahip olan bireyin 6 m' den görebilmesidir. Görme açısının dar olmasının anlamı ise, normal görme keskinliği olmasına rağmen, görmenin sadece merkezdekilerle, 20 dereceyle sınırlı olma, 20 derecenin dışında kalan nesnelere görememedir.

**Az Gören:** Tüm düzeltmelerle birlikte görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan bireylerdir. Anlamı ise normal gören birey 6 m' den görmekte, az gören birey ise 2 m ile 60 cm arasındaki mesafeden görebilmektedir.

# Eğitsel Tanım

- **Görme Engelli:** Görme yetersizliğinden çok ağır derecede etkilenen, mutlaka kabartma alfabeye (Braille) ya da konuşan kitapların kullanılmasına ihtiyaç duyan bireylerdir.
- **Az Gören:** Büyütücü araçlar yardımıyla ya da büyük puntolu yazılı materyali okuyabilen bireylerdir.



# NEDENLERİ

- Görme yetersizliğinin nedenleri sosyal-ekonomik durum, coğrafi ve kültürel özellikler gibi birçok faktör açısından farklılık göstermektedir. Örneğin retina bozuklukları, merkezî sinir sisteminde oluşan hasarlar, göz enfeksiyonları, glokom, katarakt, doğuştan aykırılık (anomali) gibi pek çok faktör görme yetersizliğine neden olabilmektedir. Bu açıdan, göz veya görme sisteminin herhangi bir bölümündeki bir hastalığın veya bozukluğun görme yetersizliğine neden olabileceğini söyleyebiliriz.



# DOĐUM ÖNCEĐİ NEDENLER

- Kalıtımsal hastalıklar
- Hamilelik döneminde annenin geçirdiği çeşitli hastalıklar veya kazalar
- Göz veya görme sisteminde oluşan bozukluklar
- Akraba evlilikleri
- Kan uyuşmazlığı

# DOĐUM SIRASINDA OLUŞAN NEDENLER

- Dođumun g¼ç olması
- Enfeksiyonlar veya bulaőıcı hastalıklar
- Dođum anı travmaları
- Erken dođum (premat¼re)

# DOĐUM SONRASI NEDENLER

- Oksijen azlığı veya fazlalığı
- Çocuğun geçirdiği ateşli hastalıklar
- Kazalar veya yaralanmalar
- Göz ve görme sistemindeki çeşitli hastalıklar



# BİLİŞSEL GELİŞİM

- Görme yetersizliği olan çocuklar bilişim gelişim alanında bazı sorunlar yaşayabilirler. Bununla beraber bilişsel gelişimle paralel olan dil ve sosyal gelişim alanlarında da güçlüklerle karşılaşabilirler. Bu güçlükler yaşantı eksikliği, yetersiz uyaran veya görsel girdi sınırlılıklarından kaynaklanabilir. Görsel girdi eksikliğinin bilişsel gelişim ve bilişsel fonksiyonlar üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir.



**Dikkat!**  
**Dikkat!**  
**Dikkat!**



Normal görmeye sahip bir çocuk için basit olabilen bir durum, görme yetersizliği olan bir çocuk için karmaşık olabilmektedir.

# DİL GELİŞİMİ

- Görme yetersizliği olan çocukların dil gelişim özellikleri, normal gelişim gösteren akranlarına önemli ölçüde benzerlik göstermektedir. Yani görme yetersizliği olan çocukların dilin ön hazırlık aşamasında dezavantajları yoktur diyebiliriz. Ancak bunun yanında dil özellikleri açısından görme yetersizliği olan çocuklarda bazı farklılıklara rastlamak mümkündür. Örneğin görme yetersizliği olan çocuklarda zamirleri kullanma güçlükleri, sürekli soru sorma, ekolali (söylenen sözleri taklit etme) ve sözcülük (duyuları ile tecrübe etmediği kavramlar hakkında konuşma) gibi davranışlar görülebilir.

**Dikkat!**  
**Dikkat!**  
**Dikkat!**



Görme yetersizliği olan çocuklardaki anlamsal yetersizlikler dil gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

# MOTOR GELİŞİMİ

- Görme yetersizliği olan çocukların motor gelişimleri ile genel gelişimleri görme yetersizliklerinden dolayı olumsuz olarak etkilendiği bir gerçektir. Motor gelişim süreci açısından görme duyusunun önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan görsel sınırlılık yaşayan görme yetersizliği olan çocukların gören akranlarından farklı bir gelişim süreci takip ettikleri bilinmektedir. Bunu şu şekilde de ifade edebiliriz. Motor gelişimin sırası belirli olsa da her çocuk bu süreci aynı hızda ya da zamanda gerçekleştiremeyebilir. Görme yetersizliği olan çocukların motor gelişimleri normal akranlarıyla karşılaştırıldığında görme yetersizliğine bağlı olarak çeşitli farklılıklar olabileceği söylenebilir.



**Dikkat!**  
**Dikkat!**  
**Dikkat!**



Görme yetersizliği olan çocukların en fazla sorun yaşadığı alan motor gelişimdir. Günlük hayatta gerçekleştirilen pek çok motor beceri, taklitler sayesinde öğrenilmektedir. Görme yetersizliği olan çocuklar taklit becerilerinde sınırlılıklara sahiptir. Bu yüzden çocukların taklit becerileri konusunda desteklenmeye ihtiyaçları olduğundan görme yetersizliği olan çocuklara model olunmalıdır. İşitsel veya dokunsal ipuçları sağlanabilir.

# SOSYAL GELİŞİM

- Görme yetersizliği olan çocuklar, sosyal gelişim açısından normal gelişim gösteren akranlarına göre dezavantajlı olabilirler. Görme yetersizliği olan çocuklar sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerinde ciddi sınırlılıklar yaşayabilirler. Özellikle erken dönemde görme yetersizliği olan çocukların sosyal yönleri gelişim göstermeye başlar. Örneğin erken sosyal becerilerden biri olarak ifade edebileceğimiz gülümseme davranışı ilk aylardan itibaren çocuklarda görülür. Ancak bu davranış görme yetersizliği olan çocuklarda sınırlı bir şekilde görülebilir.



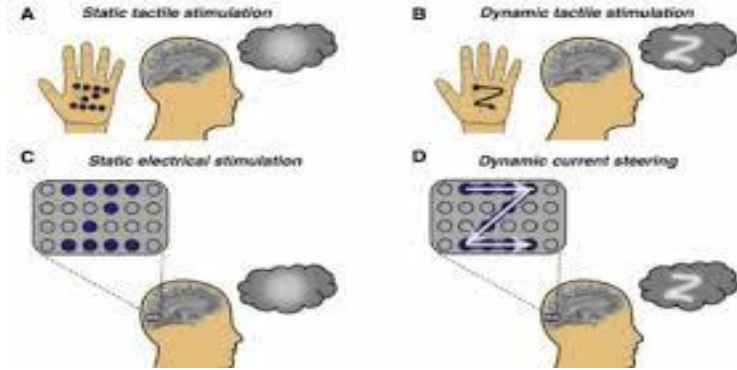
**Dikkat!**  
**Dikkat!**  
**Dikkat!**



Görme yetersizliği olan çocuklarda "tik" diye adlandırabileceğimiz kendi kendine sallanma (genellikle öne arkaya), kendini uyarma, ellerini gözünü önünde sallama, başını öne eğme gibi davranışlar görülebilmektedir.



# TANILAMA SÜREÇLERİ



- Görme yetersizliğinin tıbbi tanısı göz doktorları tarafından konulmaktadır. Bu süreçte çocukların göz veya görme sisteminde bir hasar veya bir kaybın olup olmadığı incelenir. Eğer çocukta bir kayıp veya bir hasar söz konusu ise bunun derecesi, oranı, ne düzeyde etkilediği gibi durumlar tespit edilir. Bu işlemlerin sonunda ise çocuklara görme yetersizliği tanısı konulur. Dolayısıyla çocuklar tıbbi olarak görme yetersizliği tanısını almış olurlar.

- Çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılması RAM'da oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır. Çocuğa görme yetersizliğı tanısı konulduktan sonra söz konusu yetersizliğın yani görme kaybının diğeri gelişim alanlarına olan etkisinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gereklidir. Yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde; çeşitli testler, ölçekler, değerlendirme araçları, formel/formel olmayan araçlar, standart testler uygulanır. Yani çocuğun gelişim alanlarında performans düzeyi, akademik durumu ve eğitsel gereksinimleri hakkında bilgi edinilir. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda uygun eğitim ortamına yönlendirmek amacıyla özel eğitim değerlendirme kurulu raporu ve eğitim planı hazırlanır. Millî eğitim müdürlüğü bünyesindeki özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurulu raporu ve eğitsel plan doğrultusunda özel eğitim gerektiren çocukları en uygun resmî okul veya kuruma yerleştirir.

# EĞİTİM ÖĞRETİM SÜREÇLERİ

Görme yetersizliği olan çocuklar için farklı eğitim ortamları mevcuttur;

- Yatılı Görme Engelliler Okulu
- Özel Eğitim Sınıfı
- Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları
- Destek Eğitim Odası
- Özel Eğitim ve Rehabilitasyon DesteĐi





# EBEVEYN TEPKİLERİ VE KABULLENME SÜRECİ

- Görme yetersizliği olan bir çocuğun doğumu ailenin dengesini sarsarak değişik duygu ve düşüncelere kapılmasını sağlayabilir. Bu duygular her ebeveynde farklı evrelerden geçerek yaşanabilir. Özetle evreler; şok, inkâr, ret, pazarlık ve kabullenme gibi aşamalardan bazıları ya da birçoğu olabilir. Kabullenme aşaması ne kadar gecikirse; çocuğun tedavi ve eğitim süreçleri de o kadar gecikir ve olumsuz sonuçlar doğurabilir.

# ERKEN MÜDAHALE VE DOĞRU ZAMANDA ÇALIŞMA

- Görme yetersizliği olan çocuk için erken müdahale hizmetlerinin ve doğru eğitsel çalışmaların yürütülebilmesi, izleyen yıllarda seçeneklerin çoğalması ve performans uygun işlerin gerçekleşmesi açısından önem arz etmektedir. Örneğin işlevsel görme çalışmalarının %80'inin okul öncesi dönemde gerçekleştirilmesi hayati öneme sahiptir. Görsel algının oluşturulması, dikkat-odaklanma, dikkati sürdürme ve izleme becerilerinin gelişmesi zamanında sağlanamaz ise; görme engelliler okulu gibi eğitim ortamları zorunlu seçenek olarak kalabilmektedir. Oysaki okul öncesi dönemde işlevsel görme becerileri çalışılırsa aynı zamanda gözün fizyolojik gelişimine uygun çalışmaları gerçekleştirmiş olmakla birlikte kaynaştırma eğitim ortamları gibi seçenekler de artabilmektedir.

# KAYNAK

- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Görme Yetersizliği Olan Bireyler 'Aileler İçin Kitapçık'